

**ШАРЫН ГОЛ ХК-ИЙН ШАРЫН ГОЛЫН ДООД ХЭСГИЙН БАРУУН ДЭНЖИЙН
АЛТНЫ ШОРООН ОРД БОЛОН БУЯНТЫН ХӨНДИЙН АДАГ ХЭСГИЙН АЛТНЫ
ҮҮСМЭЛ ОРДЫН 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

(Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-001498)

(Аж ахуй нэгжийн регистрийн дугаар: 2050374)

Хянасан:

Хүрээлэн буй орчин байгалийн нөөцийн удирдлагын газрын

ахлах мэргэжилтэн/

/

Боловсруулсан:

Байгаль орчны мэргэжилтэн _____ / Б.Амангельд

/

2026 он

УУЛ УУРХАЙН ТӨСЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

Хянасан огноо	Шинжээч бөглөнө
Хянасан мэргэжилтэнгүүдийн хувийн дугаар	Шинжээч бөглөнө
Дүгнэлт • Шийдвэрийн төсөл • Ололт, амжилттай тал • Дутагдалтай сул тал • Шаардлага	Шинжээч бөглөнө

НЭГ. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, ТӨСЛИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЭЛЭЛ

- Байгууллагын нууцын тухай хуулийн 6.1 болон 6.2-ыг үндэслэн дагуу тухайн төслийн хуулийн этгээд мэдээллийн төрлийн харгалзах мөр, багананд мэдээллийг товч хэлбэрээр үнэн зөв оруулах.
- Тухайн төсөлд хамааралгүй мэдээллийг “*хамааралгүй*” гэж бөглөнө.
- 1.2.7 дахь хаалтын дараах зориулалт гэдэгт уурхайн хаалтын дараа нөхөн сэргээсэн газрыг бэлчээр, газар тариалан, агуулах, олон нийтэд зориулсан үйлдвэр, үйлчилгээ гэх мэт тухайн газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулахаар төлөвлөж буй бол орон нутагтай урьдчилан тохиролцсон чиглэлийг оруулах.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
1.1	1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгжийн нэр	ШАРЫН ГОЛ ХК
	2. Аж ахуйн нэгжийн улсын бүртгэлийн дугаар	21/416Р- 2050374
	3. Аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааны чиглэл	УУЛ УУРХАЙ
	4. Аж ахуйн нэгжийн харъяаллын хаяг	Дархан Ууул аймаг, Шарын гол сум, Санжинт баг Шарын гол ХК
	5. Захирлын нэр, утас, цахим хаяг	Б. Мэндсайхан Mendsaikhan@sharyngol.mn

	6. Холбогдох мэргэжилтний нэр, утас, цахим шуудангийн хаяг	Б.Амангелди Amangeldi@sharyngol.mn 99010414
1.2	1. Төслийн нэр	Шарын гол нүүрсний уурхай
	1. Төслийн харьяаллын байршил	ДУА, Шарын гол сум
	3. Төслийн ангилал а. нүүрс, алт, жонш, төмрийн хүдэр гэх мэт б. ил уурхай, далд уурхай, шороон орд в. баяжуулах үйлдвэр	1. Үүсмэл алт шороо орд 2. Ил уурхай
	4. Төсөл эхэлсэн огноо	2016
	5. Төсөл хэрэгжих хугацаа	1 жил
	6. Уурхайн хаалт эхлэх огноо	-
	7. Хаалтын дараах зориулалт	
	8. ТЭЗҮ баталсан огноо	2022
	9. Урьд оны бүтээгдэхүүний нийт хэмжээ /дундаж/	59.1 кг
	10. Ажилчдын тоо	40
	11. Тухайн жилийн ажлын ерөнхий төлөвлөгөө	156,6
	12. Тухайн төсөлд хамраах дэд бүтэц • замын урт, эхлэл, төгсгөлийн цэг, чиглэл; • шатахуун түгээгүүрийн тоо • шатахуун агуулахын агууламжийн хэмжээ • тэслэх, дэлбэлэх бодисын үйлдвэрийн хүчин чадал гэх мэт	ШТС -1 2 ш 600 ТН Тэсэлгээний агуулахтай

**ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛЭЭР ОЛГОГДДОГ ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРӨЛ, ДҮГНЭЛТ, ЛАВЛАГААНЫ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ**

- Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай 2.3-ыг үндэслэн хуулийн этгээд тусгай зөвшөөрөлтэй холбогдох доорх мэдээллийг үнэн зөв оруулах.
- Тусгай зөвшөөрөл, үнэлгээ, дүгнэлтийг баталсан хуулийн этгээд, дугаар, огноог оруулах
- Доорх хүснэгтийн 2.1.9, 2.1.10-т тусгагдсан холбогдох 7 материалын хуулбарыг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд зайлшгүй хавсаргах. Мэдээлэл оруулах багананд хавсралтын нэрийг оруулах.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
2.1	1. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /ашигт малтмал/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа Талбай	 1498А 2036 он 1767.19 га
	2. Тусгай зөвшөөрлийн төрөл /химийн бодис ашиглах/ Дугаар Хүчинтэй хугацаа	
	3. Химийн бодисын агуулгад хийсэн мэргэжлийн хяналтын газрын тодорхойлолт	
	4. Галын дүгнэлтийн огноо, дугаар	2025.03.
	5. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2023 он
	6. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний огноо, баталсан хуулийн этгээд	2023.05
	7. Ус ашиглалтын дүгнэлтийн огноо	2024.12
	8. Тухайн жилийн уулын ажлын батлагдсан төлөвлөгөөний огноо	2025.05
	9. Батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний маягтыг хавсаргах	

	10. ТХГН-ын тухай хууль, Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулиар тогтоосон хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай давахцсан эсэхийг тодорхойлсон лавлагааг хавсаргах	Давхцалтай 60 га талбайг хасалт хийлгэсэн
	11. Тухайн жилд баримтлах стандартын дугаар • Үндэсний • Олон улсын	MNS ISO 450001

ГУРАВ. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛ, ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

- Байгаль орчин ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрын А-05 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 2 дугаар хавсралтанд тусгагдсанг тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний агуулгад заагдсны дагуу химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хэсгээс холбогдох доорх мэдээллийг оруулах

- Тухайн жилд олон төрлийн химийн бодис ашиглахаар бол байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд хавсралтаар оруулж хүснэгтийн 3.1.1-д хавсралтын нэрийг дурдах /хэмжих нэгжийг дурдсан байх шаардлагатай/

- Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөнд дараах мэдээллийг бүрэн тусгасан тохиолдолд 3.1.2-ын мэдээлэл оруулах хэсэгт “**хангалттай**” гэсэн дүгнэлтийг оруулна.

- урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ
- эрсдлийн үед авах арга хэмжээ
- учруулсан хор уршгийг зайлуулах, бууруулах арга хэмжээ
- хохирлын нөхөн төлбөрийг тооцох арга хэмжээ

- Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөнд тухайн жилд гарах ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлыг хэрхэн устгах, зайлуулах арга хэмжээ, давтамж, мониторингийн арга хэмжээг тусгах, хуванцар, резинен материал /дугуй, сав баглаа боодол/ зэрэг хог хаягдлыг дахин ашиглах цэгт хүргэх хуваарь, аюултай хог хаягдлыг хадгалах агуулах арга хэмжээг төлөвлөх шаардлагатай.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
3.1	1. Тухайн жилд ашиглах химийн бодисын нэр, хэмжээ /хэмжих нэгж/	Ажилласан масло 20 тн

	2. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	
3.2	1. Шатах тослох материалын нэр хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх 2. Тэслэх, дэлбэлэх бодисын нэр хэмжээ /хэмжих нэгж/ агуулах байгаа эсэх	600 тн хүчин чадалтай түлшний агуулах
3.3.	1. Тухайн жилийн хог хаягдлын жилийн дундаж хэмжээ /хэмжих нэгж/ - Ахуйн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ - Үйлдвэрийн хог хаягдал /хатуу, шингэн/ - Аюултай хог хаягдал	20 тн ашигласан масло. Ахуйн хаягдлыг сумын хот тохижуулахдаа гэрээ хийнэ.
	2.Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх тухайн жилийн арга хэмжээний төсөв	Гэрээний дагуу төлбөр тооцоо хийнэ.

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨСӨВ

- Доорх хүснэгтийн 4.12 - 4.1.7 –д тусгагдсан тухайн жилийн арга хэмжээний төсвийн нийлбэр нь 4.1.1 –д тусгагдана.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл оруулах багана
4.1	1. Тухайн жилийн байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв	33.2 сая
	2. Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв /технологийн зөв шийдэл/	Үйлдвэрлэлийн зардалд тооцно. Тоожилтыг усалгаа хийж дарах
	3. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	
	4. Нөхөн сэргээх арга хэмжээний төсөв /техникийн, биологийн/	16 сая

5. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төсөв	8 сая
6. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	Санжин багийн ИНХурлыг хуралдуулж, үйл ажиллагааны тайлан хэрэгжилтийг тайлагнана.
7. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	1.0 сая
8. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төсөв	Илэрсэн олдворуудыг сумын байцаагчтай хамтран үзлэг хийх. 0.5 сая
9. Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	3.0 сая

ТАВ. МЕТА МЭДЭЭЛЭЛ

- Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 39.1.7-д заасныг үндэслэн төсөл хэрэгжүүлэгчээс доорх хүснэгтэнд тусгагдсан төслийн дэд бүтэц, нөхөн сэргээх, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний цар хүрээ, орчны хяналт шинжилгээний цэгэн мэдээллийг тусгасан мета мэдээллийг цаасанд өнгө будаг, таних тэмдгээр буулгасан хэлбэрээр болон файл хэлбэрээр тайланд хавсаргах.

- Доорх хүснэгтийн мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах баганыг шинжээч бөглөнө.

д/д	Мэдээллийн төрөл	Мэдээллийг бүрэн тусгасан эсэхийг шалгах багана
5.1	Зурган мэдээлэлд тусгах мэдээлэл 1. Тосгон 2. Дэд бүтэц (зам, өндөр хүчдэл, цахилгаан сүлжээ, шугаман хоолой, станцын байршил, хашаа, тусгаарлагч, үерийн хамгаалалтын далан, аянга зайлуулагч гэх мэт) 3. Хог хаягдлын цэгийн байршил 4. Хог хаягдлын агуулахын байршил 5. Хог хаягдлын далан 6. Химийн бодисын агуулахын байршил	

	7. Орчны хяналт шинжилгээний дээж авах хяналтын цэгийн байршил 8. Тухайн жилд хуулах хөрс 9. Гадаад, дотоод овоолго 10. Техникийн нөхөн сэргээлтийн талбай 11. Биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай 12. Гүний худгийн байршил 13. Дүйцүүлэн хамгааллын байршил	
--	---	--

**ЗУРГАА. ТУХАЙН ЖИЛИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНЭЭС БАЙГАЛЬ ОРЧИНД
ҮЗҮҮЛЭХ НӨЛӨӨЛЛИЙН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС**

Нөлөөллийн ангилал	А. Тооцсон эсэх	Б. Нөлөөллийн цар хүрээг тодорхойлсон эсэх	В. Нөлөөл- лийн эрчмийг тодорхойлс он эсэх	Г. Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацааг тодорхойлсон эсэх	Дүгнэлт
6.1.Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Эвдэх - Доройтуулах		Тодорхойлсон			
6.2. Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл - Бохирдуулах - Нөөцийг бууруулах		Тодорхойлсон			
6.3.Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл - амьдрах орчинг хуваах - амьдрах орчинг доройтуулах - амьдрах орчинг хомсдуулах		Тодорхойлсон			

- нөөцийг бууруулах					
6.4. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл		Тодорхойлсон			
- Бохирдуулах - тоос					
6.5. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс		Тодорхойлсон			
- Хамгаалах - Нүүлгэн шилжүүлэх					

- Байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсгээс доорх хүснэгтийн А, Б, В, Г дэхь багананд **“тодорхойлсон”, “тодорхойлоогүй” “хамааралгүй”** гэсэн 3 төрлийн хариултаас сонгож бөглөх.
- Дүгнэлт гэсэн багана дахь дүгнэлтийг байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний нөлөөллийн дүн шинжилгээний хэсэгт Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн яамны мэргэжилтэн дүгнэлт гаргана.

ДОЛОО. БАЙГАЛЬ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХЯНАЛТ

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн **“А”** багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх
- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийн **“Б”, “В”**, багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэхэд **“тийм”, “үгүй”** хариулт өгнө.
- Доорх хүснэгтийн **“Г”** багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээний шалгуур үзүүлэлт, хэмжих нэгжийг оновчтой тогтоосон эсэхэд Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн мэргэжилтэнүүд **“хангалттай” “хангалтгүй”** гэсэн дүгнэлт өгнө.

Тухайн жилийн байгаль хамгаалах арга хэмжээний чиглэл	А. Тоо	Б. Шалгуур үзүүлэлтийг тогтоосон эсэх	В. Шалгуур үзүүлэлтийн хэмжих нэгжийг тогтоосон эсэх	Г. Дүгнэлт
7.1. Нөлөөллөөс урьдчлан сэргийлэх зайлуулах арга хэмжээ	2	Тийм		

7.2. Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	2		Тийм	
7.3. Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ - Техникийн/ га эзэлхүүн - Биологийн /га	12 га биологи	Тийм		
7.4. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээ	2 га	Тийм		
7.5 Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах арга хэмжээ				
7.6Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлийг нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ		Тийм		
7.7 Байгаль орчны менежментийн удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээ				

НАЙМ. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЯНАЛТЫН ХУУДАС

- Төсөл хэрэгжүүлэгч нь доорх хүснэгтийг “А, Б, В, Г” багананд байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөний орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан арга хэмжээг тоогоор илэрхийлэх

Хяналт шинжилгээний дээж	А. Дээж авах цэгийн тоо	Б. Дээж авах цэгийн байршил	В. Давтамж	Г. Төсөв
8.1. Хөрс	1	Карьер	4	1.000.000
8.2. Ус	1	Шүүрлийн ус	4	1.00.000
8.3. Амьтан				

8.4. Ургамал				
8.5. Агаар	1	Карьер	4	1.000.000

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГО БА НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ

Товч танилцуулга:

Ордыг ашиглах үед уурхай, уйлдвэрийн барилга байгууламж, тосгон, автомашины зам зэрэгт зориулсан тодорхой хэмжээний газар нутаг шаардлагатай болдог. Эдгээр эдэлбэр газруудыг зөв ашиглан байгаль орчныг унаган төрөхөөр нь хадгалан хамгаалах ажлыг уурхай барьж байгуулах цагаас эхлэн хатуу хяналт тавьж ажиллаж ирсэн.

2025 онд Байгаль орчныг хамгаалах зорилгоор дараах ажлуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд: Үүсмэл овоолгуудыг зураг төслийн дагуу баримтлан ажиллаж, уурхайг ашиглаж дууссаны дараа нөхөн сэргээлт хийх;

Уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажилд хэрэглэх үржил шимт хөрсний овоолгыг тусгай газар овоолж арчлах,

Уурхайн орчинд олон салаа зам гаргахаас сэргийлж уурхайн траншейн замыг гол зам болон тосгон, баяжуулах үйлдвэр, овоолгын замтай холбоно.

“Шарын гол” ХК нь 2025 оны 5-р сараас эхлэн шарын голын доод хэсэг баруун дэнжийн орд уулын бэлтгэл ажил болон хөрс хуулалтын ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

“Шарын гол” ХК нь 2026 оны 3-р сараас эхлэн Буянтын хөндийн адаг хэсгийн үүсмэл шороо орд уулын бэлтгэл ажил болон хөрс хуулалтын ажлыг эхлүүлэхээр төлөвлөсөн.

Ордын уул геологийн нөхцөл, уурхайн хил хязгаар:

Олборлолтын үеийн уул техникийн нөхцөлийг тодорхойлох гол үзүүлэлтүүд нь элсний давхарга дахь бул чулуу, шаварлаг хэсгийн хэмжээ, элсний угаагдах чанар, хучаас хөрсний зузаан зэрэг юм. Ордын овоолгуудын хучаас хөрсний зузаан дунджаар 18 м, давхаргын зузаан дунджаар 1,8м байна. Ордын нөөцийн хэсэглэлийн хамгийн бага өргөн 80 метр нь ордыг ил аргаар ашиглах үеийн уул техникийн шаардлагыг хангаж байна. Ордын үүсмэл овоолгуудын хучаас хөрс харьцангуй бага, элсний давхарга нь боломжийн зузаан алттай давхаргын угаагдах чанар сайн, агуулга боломжийн байгаа нь ордыг олборлох уул техникийн таатай нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

“Буянтын хөндийн” алтны үүсмэл шороон орд нь засаг захиргааны хувьд Улаанбаатар хотоос баруун тийш 250 км, Дархан хотоос 45 км, Шарын гол сумаас баруун тийш 2.6 км-т байрлана.

2025 онд дараах үзүүлэлтээр олборлолтын үйл ажиллагаа явуулахаар төлөвлөж байна.

Нийт хөрс хуулалт -2412 мян.м³

Угаах элсний хэмжээ – 156,6 мян.м³

Алт олборлолт /цэврээр/- 59,1кг

Уурхай нь өмнө хувиараа алт олборлогчид үйл ажиллагаа явуулсан хэсэг нь хучаас хурдас, хөрсөөр дүүргэгдэж, техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн байсан учраас элсний бохирдол ихсэж, алтны агуулга унаж байсныг өмнөх онуудад ашиглаж, угаасан туршлага харуулж байсан. Тиймээс төлөвлөгөөнд тооцсон зарим үзүүлэлт өөрчлөгдөх боломжтой ба тухайн оны ашиглалтын үйл ажиллагааны тайланд тодорхой тусгах болно.

Ажиллах горим:

Уурхайн ажиллах горимыг 2025 оны уурхайн хүчин чадал, жилд гүйцэтгэх уулын ажлын хэмжээ, ордын ашиглалтын нөхцөл зэргээс хамааруулан дулааны улирлын 2 сараас эхлэн нийт 240 хоногийн хугацаанд /уулын бэлтгэл ажил орсон/, ээлжинд 10 цагийн үргэлжлэлтэй 2 ээлжээр ажиллуулахаар төлөвлөөд байна. Уурхай нь 2-р сараас эхлэн уурхайн бэлтгэл ажлуудыг гүйцэтгэж, 2-р сарын 01-наас 12-р сарыг дуустал ажиллахаар төлөвлөв. Уурхай нь улирлын чанартай үйл ажиллагаа явуулах учир олборлолт явуулах үед тасралтгүй ажиллана. Харин улсын чанартай баяр ёслолын өдрүүдэд амрахаар төлөвлөсөн.

Буянтын алтны шороон ордын хучаас хөрсний зузаан нь дунджаар 18 метр гэж хайгуулын үр дүнгээр тогтоогдсон байдаг ба угаагдсан эфель учир өрөмдлөг тэсэлгээ шаардлагагүй гэж үзэж байна. Хөрс хуулалтыг экскаватор автосамосвалын хослолоор хийнэ.

Элс олборлолтыг мөн адил экскаватор автосамосвалын хослолоор хийх бөгөөд автосамосвалд ачсан элсийг скруббер байрлуулсан хэсэг хүртэл тээвэрлэнэ. Хөрс хуулалт болон элс олборлолтод тусдаа техникүүд ажиллах ба элс олборлох үед бульдозер хослон ажиллаж элсний улыг хусаж бөөгнүүлэн ачихад хялбар болгох юм. Хөрс хуулалтад ажиллах тоног төхөөрөмжүүдийн нийлбэр шаардлагатай утгуурын багтаамжийг дараах байдлаар тооцлоо.

Уурхайн хөрс хуулалт болон элс олборлолтын ажилд Hyundai R520LC маркийн 1ш экскаватороор гүйцэтгэхээр төлөвлөөд байана. Hyundai 520LC экскаватор нь анхны үнэ хямд түлш зарцуулалт бага, найдвартай ажиллагаатай зэрэг давуу талтай.

Хөрсний овоолго:

Овоолгуудын хучаас хөрсийг хуулсаны дараа уурхайн карьерын баруун урд талд байрлах өмнөх жилүүдэд ашиглалт явагдсан уурхайн ухахд дүүргэлт хийх, үржил шимт хөрсөөр хучих, техникийн нөхөн сэргээлт хийх ажлыг хийхээр төлөвлөөд байна. Үүнд, 05С, 03С үүсмэл овоолгууд хамрагдаж байгаа бөгөөд нийт 30 мян.м³ хучаас хөрс хуулахаар төлөвлөөд байна.

Уурхайн уулын бэлтгэл ажлыг ихэвчлэн усан сан, уурхайд орох, гарах зам, шуудуу бэлтгэх, далан сэргээх зэргээр хийнэ.

Элс олборлолтын ажил

2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд тусгагдсан элс олборлолтын ажил гүйцэтгэхэд баяжуулах технологид 150м³/цаг хүчин чадалтай УГ-150 скрубберт төхөөрөмж 1 ширхгийг ашиглахаар төлөвлөсөн.

Элсний хангамж тэжээлийг 3.0-3.2 м³ шанаганы багтаамжтай Liugong ZL50C маркийн автоачигчаар тасралтгүй өгч ажиллана. Ажлын явцад угаах төхөөрөмжид уламжлалт аргачлалын дагуу гарсан эфель ба галиас мөрдөгдөж буй зааварчилгааны дагуу технологийн сорьцлолт хийж тогтмол хяналтыг тавьж ажиллахыг баяжуулах инженер болон ээлжийн ахлагч нарт үүрэг болгоно. Эфелийн сорьцлолтыг гар аргаар тодорхой талбайд 40 см гүнтэйгээр хийж ажиллах юм. Галийн сорьцлолтыг гидровашгердаас хаягдаж гарсан чулуулгийн овоолгоос гар аргаар тодорхой хэмжээтэй дээж авч угаан боловсруулалтыг хийж ажиллана. Хөрс хуулалт, элс олборлолтын явцад ул таазны шинж чанар тогтоц зэргийг сайн судалж элсний цэвэрлэгээг аль болох бохирдол багатай мөн улны цэвэрлэгээг сайн хийлгэж ашиглалтын хаягдал гаргахгүй ажиллахыг зорилт болгон ажиллана.

Уурхайн усан хангамж

Байгаль орчныг хамгаалах, цэвэр усны нөөцийг хэмнэх зорилгоор уурхайн технологийн усан хангамжид хэрэглэгдэх усыг хуримтлуулж, цэвэршүүлэх замаар эргүүлэн ашиглана. Битүү эргэлтийн системээр усыг ашиглахад хаягдлын болоод цэвэр усны санг байгуулах шаардлага гардаг. Ордын элс нь хялбар угаагдах шинж чанартай учир 1 м³ элс угаахад 4.0 м³ ус хэрэглэхээр тооцоолов.

Уурхайд хэрэглэгдэх технологийн ус нь өмнөх жилүүдэд ашиглагдаж байсан цэврийн нуурын усыг ашиглахаар төлөвлөсөн. Уг нуур нь ойролцоогоор 8-9 м гүнтэй, 180м өргөнтэй, 250м -ийн урттай, 45.0 мян.м² талбайд орших тул ойролцоогоор 390.0 мян.м³ ус хуримтлагдсан байгаа 2025 оны ашиглалтын жилд ууршилт, шигнээлт тооцсоноор 210.0 мян.м³ усаар тооцоолол хийсэн.

Угаах процесст зарцуулагдах усны хэргэлээ

№	Үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	2025 он		
			2-р улирал	3-р улирал	4-р улирал
1	Угаан баяжуулах элс	мян.м ³	70	70	16.6
2	Цэвэр усны хэрэглээ	мян.м ³	200	200	20
3	Технологийн усны хэрэглээ	мян.м ³	280	280	31.3

Алт олборлож байгаа үйлдвэрүүдийн туршлага, зэргэлдээ олборлолт явуулж байгаа уурхайн усны зарцуулалт зэргээс нийт зарцуулагдах усны 82.0 %-ийг эргэлтэд оруулж, 18 %-ийг цэвэр усаар сэлбэнэ гэж тооцов. Технологийн усыг эргэлтийн усан санд хуримтлуулан тунгааж, процесст эргүүлэн хэрэглэнэ.

Баяжуулах үйлдвэрт шаардагдах цэвэр усны хэмжээ:

- Жилд угаах 156.6 мян.м³ элс/эфел/-ийг 2-р улиралд 70 мян.м³, 3-р сард 700ш мян.м³, 4-р улиралд 16.6 мян.м³ Скруббер 150 м³/цаг хүчин чадалтай 1 ширхэг угаах төхөөрөмж ашиглан баяжуулахаар төлөвлөсөн.
- 1м³ элс угаахад шаардагдах технологийн усны зарцуулалт – 4.0 м³,
- 1м³ элс угаахад гаднаас авах цэвэр усны зарцуулалт – 0.71 м³ болж байна.
- 2025 онд шаардлагатай цэвэр усны хэмжээ – 591,3 мян м³,
- 2025 онд шаардлагатай технологийн усны хэмжээ – 420 мян м³ байна.
- Элс угаан баяжуулах хэсэг нь 2025 оны ашиглалтын хугацаанд 420 мян.м³ цэвэр ус уурхайн шавхан зайлуулах 6786.63 м³/хоног уснаас эргүүлэн ашиглахаар байна.

Ил уурхайн усны хэрэглээ:

- Уурхайн ажилчдын ундны усны хэрэглээг БОНХАЖСайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн “Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм батлах тухай” А/301-р тушаалын 12-р хавсралт “Төвлөрсөн усан хангамж, ариутгах татуургын системд холбогдоогүй орон сууц”-д 1 хүн 150 л/хон тооцож, 933.3 м³/жил хэргэлнэ.
- Ногоон байгууламжийн усалгааг тус тушаалын 13-р хавсралт “Технологийн хэрэглээ буюу зам, талбайн усалгаа”-д 79300 м² талбай хамрах бөгөөд 1 м² талбайд 4.0 л ус зарцуулна,
- Мөн 200ш мод тарьж арчилна гээд нийт 9 удаа усална гээд 1м² талбайд 45л ус хэргэлнэ.
- Зам талбайн усалгаанд тухайн өдрийн тоосжилтоос хамаараад 28100 м² талбайд тоосжилт дарна, жилд нийтдээ 60 хоног, 1м² талбайд 2.0л ус шаардлагатай гэж тус тус төлөвлөлөө.

Цахилгаан хангамж

Шарын голын нүүрсний уурхайн эрчим хүчний эх үүсвэр болох ТДН-10000/110-74У1 ерөнхий бууруулах дэд станцаас салбарлан уурхайн талбай хүртэл татсан 10 кВт өндөр хүчдэлийн агаарын шугамаас цахилгаан хэрэглэгчдийг эрчим хүчээр хангана.

Буянтын хөндийн адаг хэсгийн алтны үүсмэл шороон ордын уурхайд дараах хэрэглэгчид цахилгаан эрчим хүч хэргэлнэ. Үүнд: УТ-150 маркийн 1ш угаах төхөөрөмж, цахилгаан гэрэлтүүлэг, ус шахах насос, засварын талбай зэрэг орно.

2025 онд хэрэглэх цахилгаан эрчим хүчний хэрэглээний задаргаа

№	Цахилгаан хэрэглэгчдийн нэр	Тооцооны чадал, (кВт.цаг)	Жилд ажиллах хоног	Хоногт ажиллах цаг	Цаг ашиг-н коэфф	Жилд хэрэглэх эрчим хүч, (кВт.жил)	1 кВт.цаг эрчим хүчний үнэ, (төгрөг)	Жилд хэрэглэх эрчим хүчний үнэ, (төгрөг)
1	Скруббер-150	22	70	20	0.85	26,180.00	285.0	7,461,300.00
2	Скрубберийн насос	75	70	20	0.85	89,250.00	285.0	25,436,250.00
3	Скрубберийн дэмжих насос	75	70	20	0.85	89,250.00	285.0	25,436,250.00
4	Фалкон төхөөрөмж	45	70	20	0.85	53,550.00	285.0	15,261,750.00
5	Конейвер	15	70	20	0.85	17,850.00	285.0	5,087,250.00
6	Засварын цех	45.5	65	11	0.75	24,399.38	285.0	6,953,821.88
7	Гэрэлтүүлэг	5.75	122	10	0.5	3,507.50	285.0	999,637.50
8	Тооцоолоогүй хэрэглэгч	5	70	5	0.4645	812.88	285.0	231,669.38
	БҮГД:	288.25	75.9	15.8	0.75	304,799.75	285.00	86,867,928.75

Шатах тослох материалын агуулах:

ШТМ хадгалахад зориулж 60 тн-ын ган сав 1 ш, тос тосолгооны материалуудыг зориулалтын савтай нь хадгалан хэрэглэнэ. ШТМ-ын агуулахыг гал тогоо, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлагын норм дүрмийн дагуу байрлуулан, зориулалтын тоноглолоор хангасан.

Сэлбэг материалын агуулах:

Уурхайн тоног төхөөрөмжийн тоо, бүтцээс хамааруулан сэлбэг материал хадгалахад сэлбэг материалын агуулах нь уурхайн засвар механикийн хэсгийн хажууд байдаг.

Уурхайн гадаргуугийн байршлын ерөнхий бүдүүвч

Уурхайн гадаргуугийн ерөнхий төлөвлөгөөнд уурхай, хөрсний овоолго, уурхайн хотхон, угаах төхөөрөмж, цэвэр бохир нуурын байрлал, авто зам зэрэг барилга байгууламж орно. Уурхайн хотхон, баяжуулах хэсгийн талбай, гадаад тээврийн авто замуудыг уурхайтай ердийн замаар холбоно.

АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЖ БОЛЗОШГҮЙ ГОЛ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

2025 онд уулын ажлын хучаас хөрс хуулалт, элс олборлолт, овоолго, тээвэрлэлтийн үед 22.0 тн тоосжилт үүсэж агаарыг бохирдуулахаар байна. Дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах утаа тортог агаар орчинд хэсэлчилсэн бохирдолтыг бий болгоно. Уулын ажилд ашиглагдах нийт тоног төхөөрөмжийг ажиллуулахад /бүх тоног төхөөрөмж ажиллах үед /166 л/цаг дизелийн түлш хэрэглэх бөгөөд түүний шаталтаас үүсэх хорт хийнүүдийн хэмжээг тодорхойлбол:

Уурхайн тоног төхөөрөмжүүдийн түлшнээс ялгарах хорт хийх.

№	Хорт хий, бодис	Нэгж ялгаруулалт, гр/л	Ялгаруулалтын хэмжээ, гр
1	Нүүрстөрөгчийн исэл	20.6	3419.6
2	Азотын давхар исэл	24.75	1866.1
3	Нүүрстөрөгч	5.77	4108.5
4	Хүхэрлэг хий	16.6	2755.6
5	Хөө тортог	3.3	547.8
6	Хар тугалга	0	0
7	Бензпирен	0.255	42.33
8	Альдегид	0.74	122.8
Нийт			12862.7

2025 онд уурхайн эвдрэлд орсон талбайгаас үүсэх тоосжилтын хэмжээг тодорхойлвол: $P = 52500 \text{ м}^2 \cdot 1.0 \cdot 0.000001 \text{ кг/м}^3 \cdot \text{сек} \cdot 0.1 = 0.00525 \text{ кг/сек}$ буюу 18.9 кг/цаг, жилд (өдөрт 10 цаг жилд 120 хоног салхитай) үзэхэд 22.0 тн тоосжилт жилд үүсэхээр байна.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө									
№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Агаарын чанар	Тоосжилтыг багасгах, усалгаа хийх	Үйлдвэрлэлийн талбай буюу 10 га	га		5	Үйл ажиллагааны зардалд	180 хоног	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль
2	Гадаргын ба газрын доорхи усны нөөц	Шүүрлийн усыг эргүүлэн ашиглах	Уурхайн гүний шүүрлийн усыг эргүүлэн ашиглах	м3		250.000			Усны тухай хууль Эргүүлэн ашигласан усны хэмжээгээр хөнгөлөлт авах
3	Хөрсөн бүрхэвч	Техникүүдийг үндсэн замаар, нэг чигээр хөдөлгөөнд оролцуулах	Уурхайн ойр орчимд	га					Батлагдсан арга зүйн дагуу
4	Газрын хэвлий	Олборлолт нэмэгдэх бүрт шимт хөрсийг хуулж, тусгай талбайд стандартын дагуу байршуулж, хэлбэржүүлж хамгаалах	Шинээр олборлолтонд өртөх талбай						MNS4919-2000 “Эвдэрсэн газарт хучилт хийх хөрс. Техникийн шаардлага”, MNS4920-2000 “Эвдэрсэн газрын хажуугийн налуу. Техникийн шаардлага”
5	Ургамлын нөмрөг	Уурхайн ашиглалт дууссаны дараагаар биологийн нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу хийж гүйцэтгэх	Уурхайн талбай						Батлагдсан арга зүйн дагуу
6	Амьтны аймаг	Уурхайн эдэлбэрээс бусад эрүүл талбайд газар ухаж,	Уурхайн ойр орчимд						Биологийн хүрээлэнгийн баталсан арга зүй

		амьтдын үүр нүх сүйтгэхгүй байх							
	Нийт						0		

2026 ОНД БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Уул зүй: Ордын талбай нь Хэнтийн уулархаг мужийн баруун хойд салбар уулсуудын хүрээнд Хараа голын районд багтана. Газарзүйн байршлын хувьд Хэнтийн нурууны баруун хойд хэсгийн дунд зэргийн уулархаг мужид хамаарагдах бөгөөд хамгийн өндөр цэг нь Их Нарст уул /1419.2 м/, хамгийн нам цэг нь Дархан хотын онгоцны буудал /710 м/ юм. Дундаж харьцангуй өндөр нь 300- 400 м. Нийт нутаг нь өвс ургамлаар бүрэн бүрхэгдсэн, чулуулгийн гарш илэрц муу, харин уулын өмнөд хажуунууд чулуулгийн гарш илэрц сайтай, заримдаа бага хэмжээний нуранга, хад цохиотой байдаг.

Ус зүй: Гидрогеологийн судалгаа явуулсан Шарын голын талбай нь Н.А.Мариновын ангиллаар Хангай-Хэнтий уулын атираат мужийн газрын доорх усны бүсэд хамаарна.

Судалгааны ажлын үр дүн, уст үеийн чулуулгийн бүтцийн онцлог байдлыг харгалзан үзэж дараах уст бүрдлийг ялгаж байна.Үүнд:

- Дээд дөрөвдөгч болон орчин үеийн голын гаралтай сэвсгэр хурдасны уст бүрдэл • Шарын голын формацын нүүрс агуулагч чулуулгийн уст бүрдэл

Нүүрсний дээрх уст үе, давхаргын ан цавшилт нь гүн руугаа багасч энэ уст үеийн ус нэвтрүүлэх чадвар мөн багасна. Нүүрсний дээрх үеийн дээд хэсэгт шүүрэлтийн итгэлцүүр 9,6-23 м/хоног байхад 100 м гүнд 3,5 м/хоног, 250 м-ийн гүнд 0,5м/хоног болж багасна (1968-1969 онуудад явуулсан гидрогеологийн судалгааны ажлынүр дүнгийн тайлан)

Уур амьсгал: Дархан-Уул аймгийн нутаг дэвсгэрт агаарын дундаж температур 1 дүгээр сард -30 градус, 7 дугаар сард +20 орчим хэмтэй байдаг. Дархан хотод агаарын үнэмлэхүй их температур +43 градус бол үнэмлэхүй бага температур -44 градус ба агаарын жилийн дундаж температур энэ бүс нутагт -1 градус юм. Хур тунадасны жилийн нийлбэр 300-400 мм. Тогтвортой цасан бүрхүүлтэй байх хоногийн тоо 150. Дархан-Уул аймагт нар гийгүүлэх хугацаа жилд 2700 цагаас бага байдаг. Өвлийн нэг өдөр нар гийгүүлэх хугацаа 5 цаг бол зуны нэг өдөр нар гийгүүлэх хугацаа 9 цаг тус тус байна. Дархан-Уул аймгийн нутаг дэвсгэрт 1993 оноос хойш 15 жилд их хүйтрэлт417 өдөр, их халуун 358 өдөр, хүчтэй салхи 41, шороон шуурга 119, цасан шуурга 179 удаа, аадар бороо 46, их цас 72 удаа тус тус орсон байна. Өвлийн улиралд цас бага орсны улмаас хавар хуурайшилт ихэсч, хүчтэй салхи, шороон шуургатай байх хоногийн тоо сүүлийн жилүүдэд өсч байна /Оюунцэцэг, 2008/.

Хөрс, ургамал: Нийт нутаг нь хөрс ургамлаар өтгөн хучигдсан бөгөөд Шарын голын зүүн талын хэсэг нь өтгөн нарсан болон хусан ойгоор хучигдсан, олон төрлийн цэцэгт ба өвслөг ургамлаар бүрэн бүрхэгдсэн, уулын ар хажууд нарс, хусан ой, багаар улиангар голын хөндийд бургас ховроор хус, нарс, улиас, монос зэрэг шилүүмст ба навчит модлог ургамал ургадаг.

Амьтан: Ан амьтдаас буга, гөрөөс, чоно, баавгай, үнэг, хярс, дорго, тарвага, жигүүртэн амьтдаас тоодог, тогоруу, ятуу, хүтүү амьдардаг бөгөөд гол горхины усанд загас, жараахай элбэг тохиолдоно.

Хүн ам, эдийн засаг: Судалгааны талбайн хүн ам нь газар тариалан мал аж ахуй эрхэлдэг, олон ястан үндэстний нутаг юм. Шарын гол - Дарханыг холбосон төмөр замын тээвэртэй, авто-техникийн замын нэвтрэлтийн хувьд авч үзвэл 50% - II, 20% - III, 30% - IV зэрэгт ордог. Талбайн хэмжээнд орших томоохон суурин газар нь Дархан хот бөгөөд 200 гаруй км урт төмөр замаар, 230 гаруй км урт засмал замаар Улаанбаатар хотоос холбогдоно.

Эдгээр суурин газруудад нүүрс олборлох уурхай, алт олборлох уурхай, ой модны аж ахуй, ахуй үйлчилгээний ба харилцаа холбооны салбар, эмнэлэг, 10-н жилийн дунд сургууль зэрэг үйлдвэр, үйлчилгээ, ахуйн соёлын төвүүд оршино. Нутгийн аль ч хэсэгт жилийн 4-н улиралд автомашинаар явах бүрэн бололцоотой.

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

2026 онд Буянтын хөндийн адаг хэсгийн үүсмэл шороо ордын уурхайн гадаргууд овоолсон /эфель/ хэсгүүдэд нөөц бодогдсон 05С, 03С овоолгуудад ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулна. Шинээр эвдрэлд орох талбай байхгүй.

2026 онд шарын голын доод хэсгийн баруун дэнжийн алтны шороо ордын нөөц бодогдсон 1-С, 1-В, 2-С, 5-С, 6-С болкуудад ашиглалтын үйл ажиллагаа явуулна. Шинээр талбай эвдрэл олборлотонд өртөх 9.0 га байна

2026 оны Биологийн нөхөн сэргээлтийг 2024 онд дотоод овоогоор дүүргэсэн талбайг шимт хөрсөөр хучилт хийж Биологийн нөхөн сэргээлт 12 га талбайд хийж царгас, согоовор тарина.

Ил уурхайн ашиглалтын явцад хөрс хуулалтаар их хэмжээний хоосон орон зай бүхий ухаш үүсдэг. Энэхүү ашиглагдсан хоосон орон зайг газрын гүний хурдас чулуулгийн дотоод овоолгоор дүүргэлт хийнэ. Техникийн нөхөн сэргээлтийг хийх ихэнх зардал нь ашиглалтын зардалд шингэх бөгөөд биологийн нөхөн сэргээлт хийх үед ахин хэвгийжүүлэх дагтаршуулах ажил хийгдэнэ. Техникийн нөхөн сэргээлтийн үе шатанд дараах арга

хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.

Үүнд: Олборлолтын явцад ашиглагдсан орон зайд дотоод овоолго хийгдэх бөгөөд энэ нь нөхөн сэргээлтийн зардлыг багасгах болоод их хэмжээний гадаад овоолго хийх газрын эвдрэл гаргахгүй давуу талтай. Уурхайн ашиглалтын явцад уулын ажилтай зэрэгцүүлэн дотоод овоолгоор нөхөн дүүргэлт хийх бөгөөд угаагдсан эфель гаалийг буцаан тээвэрлэж нөхөн дүүргэлт хийнэ.

2025 онд ашигласан бохирын нуурын талбай болон тунгаах нуурын талбайн мөн 2025 онд түрж тэгшлэсэн нийт 12 га талбай биологийн нөхөн сэргээлт хийж олон наст ургамал тарина .

2026 онд Техникийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн з ураг

Биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн зураг/

2026 онд уг талбайг шимт хөрсөөр хучилт хийж биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн зураг .

Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын төлөвлөгөө

Шарын гол сумын орон нуртгийн хэмжээн олон жилийн өмнө олборлолтонд өртсөн, нөхөн сэргээлт хийгээгүй эзэнгүй үлдсэн талбайнууд мөн бичил уурхайчдын эвдсэн газрыг Аймгийн байгаль орчны газраас нөхөн сэргээлт хийх талбайг зааж өгөхөөр тохиролцсон.

Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө								
№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Техникийн нөхөн сэргээлт	Шимт хөрсөөр хучилт хийх	га	12		10,000,000	2026 онд	Нөхөн сэргээлтийн журам
2.	Биологийн нөхөн сэргээлт	Уурхайн ашиглалт дууссаны дараагаар биологийн нөхөн сэргээлтийг	га	12.0		6,000,000.0		

		стандартын дагуу хийж гүйцэтгэх						
3.	Татан буулгах, хаалтад бэлтгэх							
	Нийт			12		16,000,000.0		

Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө								
№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлал, эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Орон нутагтай хамтран ажиллах гэрээний дагуу тусгай зөвшөөрлийн урд хилтэй залгаа 2га гаруй талбайд орон нутгийн хувиараа алт олборлогчдын нөлөөнд өртөж эвдэрсэн газрыг техникийн нөхөн сэргээлт хийн шимт хөрсөөр хучна. Тухайн хөрсөнд Сумын иргэдийн хурлын даргын ирүүлсэн албан бичгийн дагуу бэлчээрийн ургамал болох Мандал сортын тарьцыг тарих	1. Шимт хөрсөөр хучих. 2. Бэлчээрийн ургамал Царгас, согоовор тарих	2.0га	2	Байгаль орчныг хамгаалах зардалд тусгагдсан	8.000,000.0	2026 онд	
	Нийт					8,000,000.0		

**НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА
ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Уг төслийн талбайд айл өрх, өвөлжөө хаваржаа байхгүй бөгөөд нүүлгэх шилжүүлэх ажил хийгдэхгүй болно.

Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө								
№	Нөлөөлөлд өртөх иргэд	Нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн өртөг, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Уг төслийн талбайд айл өрх, өвөлжөө хаваржаа байхгүй бөгөөд нүүлгэх шилжүүлэх ажил хийгдэхгүй болно	0	0	0	0	0	0	0

ТҮҮХ СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ДУРСГАЛТ ЗҮЙЛС

Тус ордын ашиглалтын талбай түүний ойр орчимд түүх соёл, шинжлэх ухааны дурсгалт зүйлс байхгүй бөгөөд илэрсэн тохиолдолд түүх соёлын дурсгалт зүйл ажлаа зогсоон энэ тухай Шарын гол сумын засаг дарга, цагдаа болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ. Болзошгүй нөлөөлөл гэж үзэн 500,000 төг төсөвлөсөн.

Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө								
№	Нөлөөлөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Археологийн дурсгал	Илэрсэн эртний олдворуудыг улирал болгон хяналт тавих	Олдвор илэрсэн тохиололд	-	-	болзошгүй зардалд 500,000.0	тухайн нөхцөлд	Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль
2.	Палеонтологийн дурсгал							
	Нийт					500,000.0		

ХИМИЙН БОДИС ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө								
№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл	Эрх бүхий байгууллагаар барилга байгууламжийн Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээг хийлгэнэ.	Шарын гол ХК	1		10,000,000.0	3 жил тутам, Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг тодотгохтой уялдуулан тухай бүр	Засгийн газрын 2018 оны 67 дугаар тогтоолын хавсралт Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ хийх журам Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/
2		Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөнд тодотгол хийх	Шарын гол ХК	-	-	-		
	Нийт					10,000,000.0		

Тус төсөл нь химийн бодис ашиглахгүй. Тиймээс химийн бодисын менежментийн төлөвлөгөө хийгдэх шаардлагагүй гэж үзэж байгаа.

ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгалийн гамшиг, аюулт үзэгдэл төлөвлөгдөөгүй ч гэнэтийн аюулт үзэгдэл гарвал 10.0 сая төгрөг зарцуулна гэж төлөвлөлөө.

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхай нь үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавьж ажиллана. Доорх ажлуудыг компанийн захирал тушаал гаргаж баталгаажуулна.

**Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний удирдлага зохион байгуулалтын
ажлын хуваарь, зардлын задаргаа**

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан
			2025 он	
	1	2	3	4
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Дотоод төлөвлөлтөөр	Төслийн хугацаанд	Уурхайн дарга
2	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	600.000 төг х 2 удаа =1.200.000	5, 8 саруудад	БО –ы мэргэжилтэн, ХАБ-ын ажилтан, Уурхайн дарга
3	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон Шарын гол сумын ЗДТГ-т хүргүүлэх	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр	11 сард	“Шарын гол” ХК- ийн ТДЗахирал
	Дүн:	1.200.000.0		

**БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ
СУМ БАГИЙН ИРГЭДЭД ТАЙЛАГНАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ**

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах ажлын хуваарь, задаргаа

Хугацаа	Олон нийтэд тайлагнах, танилцуулах ажлын жагсаалт	Зохион байгуулах хүний албан тушаал
9-р сард	Уурхайн үйл ажиллагааг сум орон нутгийн иргэд, ЗДТГ-ын мэргэжилтэн, холбогдох мэргэжилтнүүдэд газар дээр нь танилцуулна.	Байгаль орчны мэргэжилтэн, компанийн удирдлага зохион байгуулна. Зардал нь үйл ажиллагааны зардалд орно.
12/1 багтаана	Менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг боловсруулан Дархан-Уул аймгийн байгал орчин аялал жуулчлалын газар хүргүүлнэ.	
12-р сарын 1 нд багтаан	Нөхөн сэргээлтийг танилцуулж улсын комисст хүлээлгэн өгч акт дүгнэлт гаргуулна.	

**Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг
нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө**

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, /сая.төг/	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайлан БОАЖЯ болон Шарын гол сумын ЗДТГ-т хүргэн өгч байна.	Дотоод төлөвлөлтөөр	Уурхайн үйл ажиллагаа, байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр хийсэн ажил	Улиралд 1 удаа	-	БО мэргэжилтэн болон Уурхайн дарга	

СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов.

Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, засгийн газар, бонхя болон бусад холбогдох газруудаас гаргасан зохих заавар, журмын дагуу “Шарын гол” ХК-ийн “Буянтын хөндийн” адаг хэсгийн алтны үүсмэл шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн 2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөө болон БОМТөлөвлөгөөг боловсруулсан. Энэхүү төлөвлөгөөнд уг төслийн байгаль орчныг хамгаалах талаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тусгасан бөгөөд төслийн одоогийн хүчин чадлын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулах хугацаанд уг төлөвлөгөө хүчин төгөлдөр байна.

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Шарын гол” ХК нь байгалийн баялгийг ашиглаж, үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөө байгальд үзүүлж байгаагийн хувьд оршин буй нутгийн байгаль орчныг хамгаалахад үйл ажиллагааныхаа нэг хэсгийг чиглүүлэх ёстой.

Тус компаниас байгаль хамгаалах, экологийн болзошгүй хямралаас урьдчилан сэргийлэх талаар тухайн жилд явуулах үйл ажиллагааны далайц, цар хүрээний хэмжээ нь

эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээхэд гарах зардалтай тэнцэхүйц байх ёстой гэж үзэж болно.

2026 онд агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлууд:

Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

№	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Эхний жилийн төлөвлөгөө
1	Уурхайн тоног төхөөрөмж, авто тээврийн хэрэгслээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулахын тулд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгсэлд утааны шүүлтүүрүүдийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, тос, маслыг тогтоосон хугацаанд нь сольж байна.	Уулын инженер	250 мот/цаг тутамд тээврийн хэрэгслүүдийг тос, маслыг сольж байна.
2	Агаарын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор дотоод тээврийн замыг тогтмол услаж байна.		
3	Мөн агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.	Уурхайн дарга	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгасан агаарын шинжилгээний дүн
4	Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүдийнхээ төлбөрийг төлнө. Уулын ажилд хамрагдах 6 тээврийн хэрэгсэл байна.		Компанийн хэмжээнд агаарын бохирдлын төлбөр төлөгддөг.

Уурхайн 2026 оны зам усалгааны зардал

№	Зориулалт	Нэгж зардал	1 жилийн зардал	Тайлбар
1	Усны төлбөр төлөх үнэ	580.44 төг	1,957,243.68	Засгийн газрын 2013 оны 326 дүгээр тогтоолын хавсралтаар тооцов.
2	Жолооч цалин, бензин		Үйл ажиллагааны зардалд орсон.	
Нийт 1,957,243.68 төг				

Усан орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх ажил

№	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт
1	Шарын гол сумтайгаа ус ашиглах гэрээгээ байгуулан, төлбөрөө төлнө.	Компанийн захирал	Уурхайн тухайн жилийн ашиглалтын ажил эхлэхээс өмнө хийнэ. Үйл ажиллагааны зардалд орно.

2	Уурхайн эргэн тойронд байх үерийн далан, суваг шуудууг сэргээх	Уурхайн удирдлага	Үйл ажиллагааны зардалд орно.
4	Унд ахуйн усанд эрүүл ахуй болон хамгаалалтын бүсийг тогтоож бүсэд мөрдөх журмыг сахиж ажиллана.	Уурхайн удирдлага	Бүсийн координат болон хотхон, ахуйн бохир, хог хаягдлын байршил харуулсан зураг гаргана.
5	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу шинжилгээ хийлгэх	300,000.0	Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт зардал нь тусгагдсан бөгөөд шинжилгээний хариу шалгуур үзүүлэлт нь байна.
Нийт зардал		300,000.0 төг	

Газар, хөрсний элэгдэл, эвдрэлд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арга хэмжээ

Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлууд

№	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт
1	Газар эзэмших гэрээгээ Шарын гол сумын засаг даргатай байгуулах, төлбөрөө төлөх	Компанийн удирдлага	Гэрээ, төлбөр төлсөн баримт байна.
2	4.7 га талбайд дотоод овоолгоор техникийн нөхөн сэргээлт хийнэ.	Уулын инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Нөхөн сэргээлтээ сум орон нутгийн нөхөн сэргээлт хүлээж авах комисст хүлээлгэн өгсөн тухай акт үйлдэнэ.
3	4.8 га талбайд хөрсийг хамгаалж хэлбэршүүлэн, ургамалжуулалтын ажил хийгдэнэ.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардалд орсон.
4	Цөлжилтөөс хамгаалах хуулийн дагуу 0.16 га талбайд 200ш мод тарина “Тэрбум мод”-ны хүрээнд хийгдэнэ.	Компанийн удирдлага	Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд
5	Засварын газраас өөр газарт тос масло асгарсан тохиолдолд асгарсан хэсгийг элс асгаж саармагжуулан бохирдсон хөрсийг авч хог хаягдалруу ачуулна.		Болзошгүй ажлын зардал 2 500 000 төг
Нийт зардал			2,500,000.0 төг

Ургамлан нөмрөг, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах арга

ХЭМЖЭЭ

Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах ажлууд

№	Хийгдэх ажил	Хариуцах эзэн	Шалгуур үзүүлэлт
1	Олон салаа зам гаргахгүй байна.	Уурхайн дарга	
2	Гал түймрийн аюулаас хамгаалж гал унтраах багаж хэрэгслийг уурхайн ажлын байруудад байрлуулна.	Уурхайн удирдлага	Багаж хэрэгсэлийг сэргээн, шинэчилэх ажилд нийт 1 000 000 төгрөг зарцуулна.
3	Уурхайн нөхөн сэргээлтэнд зориулж үр бэлтгэх зорилгоор нутгийн иргэдэд “Үр бэлтгэх хадгалах, тарималжуулах” сэдвээр сургалт зохион байгуулна.	Компанийн удирдлага	Мэргэжлийн байгууллагатай байгуулсан гэрээ болон сургалтыг фото зургаар баталгаажуулна. Компанийн үйл ажиллагааны зардалд тооцно.
4	Орд орчмын ургамлын бүрхэц, зүйлийн бүрдлийн судалгаа	Компанийн удирдлага	Мэргэжлийн байгууллагатай байгуулсан гэрээ болон судалгааны ажлын тайлан хийлгэнэ. Зардлыг хяналт шинжилгээ, мониторингийн зардалд тооцохоор тусгасан.
5	Орд орчмын амьтны зүйлийн бүрдэл, тархац		
	Нийт		1,000,000.0 төг

Хог хаягдлын менежмент Уурхайн үйл ажиллагаанаас технологийн болон ахуйн хэрэгцээний хаягдал гардаг.

Ахуйн хаягдал

Буянтын хөндийн адаг хэсгийн алтны үүсмэл шороон ордын үйл ажиллагааны хугацаанд нийт 51 ажилтан 122 хоног ажиллана. Гэхдээ 2026 оноос эхлэн ажилчдын байрыг уурхайн дотор бүсэд бус сумын төвд тусгай кемпэд байрлуулахаар төлөвлөж байна.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НЭГДСЭН ТӨСӨВ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хангахад
шаардагдах зардлын нэгтгэл

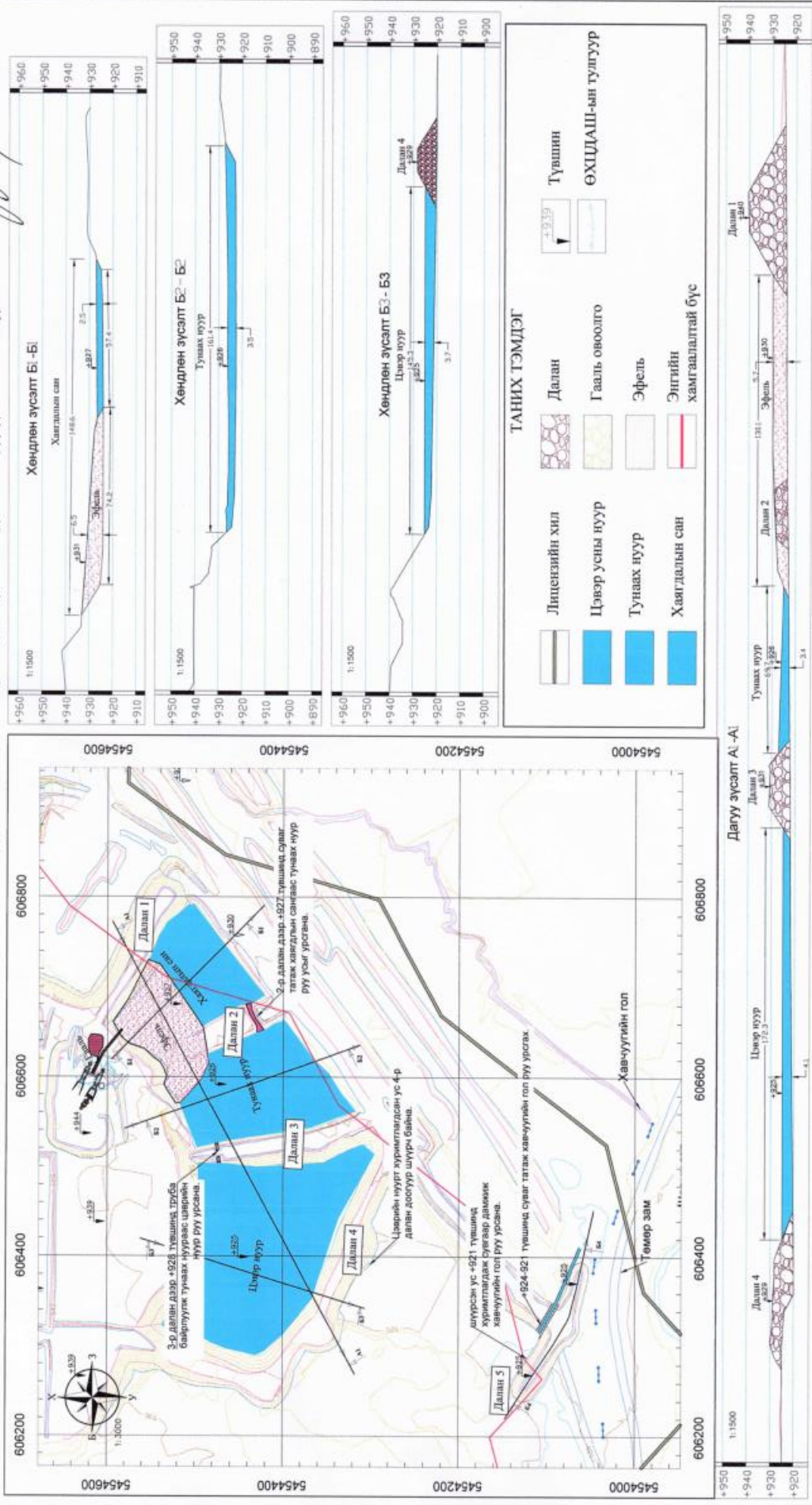
№	Байгаль орчныг хамгаалахад хийгдэх ажлууд	Зардал (төг)	Тайлбар
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	ОХШХөтөлбөрийн зардлаас тооцох
	10 га талбайд биологийн нөхөн сэргээлт хийнэ.	16,000,000.0	Шимт хөрсөөр хучилт хийсэн талбайг хэлбэржүүлэх, олон наст ургамал тарих
		4,000,000.0	
	Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	8,000,000.0	ДУА БОГ болон ЗДТГ санал болгосон газар дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийнэ.
2	Нөхөн олговор, нүүлгэн шилжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө	-	
3	Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө	-	Шаардлагатай үед 500.0 мян.төг зарцуулахаар төлөвлөсөн.
	Химийн бодис эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	-	Уурхайн үйл ажиллагааны явцад нефтийн бүтээгдэхүүнээс өөр төрлийн химийн бодис хэргэлдэггүй.
4	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	-	Ахуйн болон сумын хог хаягдлын цэгт техник гаргаж хог хаягдлыг булах
5	Удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний төлөвлөгөө	1,200,000.0	
6	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	3,000,000.0	Ус агаар хөрсний шинжилгээ улирал болгон хийнэ.
7	Мод тарих хөтөлбөр	1,000,000.0	200 ш мод тарихаар төлөвлөсөн.
НИЙТ ДҮН:		33,200,000,	

Тус компанийн Буянтын хөндий адаг хэсэг болон Дэнжийн шороон ордын алтны үүсмэл шороон ордын үйл ажиллагааны явцад Байгаль орчныг хамгаалах, 2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр,

техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ, хөрс болон ургамалд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хог хаягдлын менежмент, удирдлага зохион байгуулалтын арга хэмжээний төлөвлөгөө, мод тарих хөтөлбөрийн хүрээнд нийт 33.2 сая төгрөг зарцуулан ажиллахаар төлөвлөөд байна. Ашигт малтмалын тухай хуулийн 38.1.8-р заалтын дагуу нөхөн сэргээлтийн 50% буюу **16,600.000** төгрөг барьцаа байршуулсан.

БАМАРАГАСГАЛАН

Шарын голын доод хэсгийн баруун дэнжийн алтны шороон ордын усыг хавчуугийн гол руу урсгах ажлын зураг

Тайлбар

1. 2-р далан дээр +927 түвшинд суваг татаж хаягдлын сангаас тунах нуур руу усыг урсгана.
2. 3-р далан дээр +928 түвшинд труба байрлуулж тунах нуураас цэврийн нуур руу урсана.
3. Цэврийн нуурт хуримтлагдсан ус 4-р далан доогуур шүүрч байна.
4. Шүүрсэн ус 5-р далан дээр +921 түвшин хүртэл хуримтлагдаж сувгаар дамжиж хавчуугийн гол руу урсана.

Мөхсөн	Гарал үзэг	Овоо нэр	"ШАРЫН ГОЛ ХС"	Хэлтс	Мөхсөн
Мөхсөн	УТХ-ийн дараа	Д.Шарынгол		УТХ	1:1000
Мөхсөн	Ажлын Төлөвлөгөө	М.Хасанов		Хуудас	Хуудас
Үндэсний Төлөөлөгч	Үндэсний Төлөөлөгч	Г.Давд		2026.03.04	